Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra ruského jazyka a literatury

Metoda CLIL ve výuce ruského jazyka

Bakalářská práce

Autor: Marie Chvojková
Studijní program: B7507 / Specializace v pedagogice
Studijní obor: Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání
Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Elena Anatolievna Vasilyeva, CSc.

Hradec Králové 2018

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor:	**Marie Chvojková**
Studium:	P15P0746
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání, Bc. učitelství - všeobecný základ
Název bakalářské práce:	**Metoda CLIL ve výuce ruského jazyka**
Název bakalářské práce AJ:	CLIL in Teaching Russian Language

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude věnovat metodě CLIL a jejímu využití ve výuce ruského jazyka. Práce bude rozdělena na dvě části. V první části budou představena teoretická východiska metody CLIL. Ve druhé části práce pak budou vytvořeny praktické ukázky v podobě didaktických materiálů zaměřených na propojení výuky ruského jazyka a hudební výchovy.

ŠMÍDOVÁ, T., TEJKALOVÁ, L., VOJTKOVÁ, N. CLIL ve výuce. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2. HANUŠOVÁ, S., VOJTKOVÁ, N. CLIL v české školní praxi. Brno: Studio Arx, 2011. ISBN 978-80-86665-09-2. http://clil.nidv.cz/dokument_6.html http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2965/vyuka-metodou-clil.html/ https://www.knihydobrovsky.cz/your-space-1-pro-zs-a-vg-uc-612373 http://www.ceskaskola.cz/2015/11/jak-na-clil-zkuste-to-s.html http://metoda-clil-a-nemcina.webnode.cz/news/zkusenosti-s-metodou-clil/

Garantující pracoviště:	Katedra ruského jazyka a literatury, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Elena Anatolievna Vasilyeva, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 22.8.2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Metoda CLIL ve výuce ruského jazyka“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Hradci Králové dne

Anotace

CHVOJKOVÁ, Marie. *Metoda CLIL ve výuce ruského jazyka*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 61 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se bude věnovat metodě CLIL a jejímu využití ve výuce ruského jazyka. Práce bude rozdělena na dvě části. V první části budou představena teoretická východiska metody CLIL. Ve druhé části práce pak budou vytvořeny praktické ukázky v podobě didaktických materiálů zaměřených na propojení výuky ruského jazyka a hudební výchovy.

Klíčová slova: metoda CLIL, ruský jazyk, vzdělávání

Annotation

CHVOJKOVÁ, Marie. CLIL in Teaching Russian Language. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2018. 61 pp. Bachelor Thesis.

The aim of thesis is based on a CLIL method and how to use this method in teaching Russian language. Thesis will have two parts. The first part present theoretical solution of the CLIL method. In the second part of thesis will be presented examples of didactical materials focused on connection of teaching Russian language and teaching Music.

Key words: the CLIL method, Russian language, education

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Miroslavu Půžovi, Ph. D. za odborné vedení, rady a vstřícnost při zpracování mé bakalářské práce a paní učitelce PaedDr. Milušce Karáskové za sdělení cenných zkušeností, rad a informací.

Obsah

1 Úvod ... 8

2 Organizační formy vyučování ... 10

3 Historie metody CLIL ... 14

4 Formy a metody CLILu ... 16

5 CLIL v České republice ... 19

6 CLIL a ruský jazyk ... 22

7 CLIL a hudební výchova ... 24

8 Rozhovor ... 27

9 Didaktické materiály ... 32

9.1 Stupnice C dur v azbuce ... 33

9.2 Poznávání nástrojů na obrázcích ... 35

9.3 Pomlky ... 37

9.4 Hrátky se slovy ... 39

9.5 Vánoční koledy ... 41

9.6 Leoš Janáček ... 44

9.7 Bedřich Smetana ... 47

9.8 Řadové číslovky v 6. pádě ... 49

9.9 Pomíchaná písmenka ... 55

10 Závěr ... 57

11 Seznam zdrojů ... 58

1 Úvod

Moje bakalářská práce je věnována použití metody CLIL, a to aplikováním ruského jazyka do hudební výchovy. Vzhledem k tomu, že mým druhým oborem je hudební kultura se zaměřením na vzdělávání, ráda bych oba obory propojila prostřednictvím metody CLIL. Téma metody CLIL mě zaujalo hned z několika důvodů – jedním z nich je to, že si myslím, že pro studenty je velmi důležité vzdělávat se v cizích jazycích a díky propojení s věcnými předměty se jazyku mohou více přiblížit, poznat jej zblízka a především v praktické formě.

S touto inovativní metodou jsem se setkala díky svému studiu na vysoké škole a chtěla jsem se o ní dozvědět co nejvíce. Avšak proto, že jsem nenašla mnoho publikací v mém rodném jazyce a obecně mnoho knih zaměřujících se na tuto metodu, rozhodla jsem se jí věnovat ve své bakalářské práci. Vzhledem k tomu, že pro mě je ruština jedním z nejbližších cizích jazyků a nenašla jsem prakticky žádnou publikaci věnující se aplikaci ruského jazyka na věcný předmět, rozhodla jsem se pro vymyšlení a aplikování ruského jazyka na hudební výchovu.

Metoda CLIL je v Čechách využívána a spojovaná hlavně s anglickým a německým jazykem. Při vyhledávání zdrojů jsem našla i publikaci věnující se aplikaci hry na nástroj v němčině a angličtině. I přesto, že jsem dohledala česky psanou literaturu, scházel mi titul věnující se shrnujícím informacím o této metodě. V České republice není metoda CLIL příliš rozšířená, a proto mě lákalo probádat její minulost a dohledat různé teze, které se věnují jejímu potencionálnímu šíření.

Cílem mé bakalářské práce je seznámení čtenáře s obecnými fakty o metodě CLIL, její historií, využitím v České republice a zároveň seznámení se s vyučujícími, kteří se výukou pomocí CLILu zabývají. Dále také přibližuji informace týkající se metody CLIL ve spojitosti jak s ruským jazykem, tak s hudební výchovou.

Moji práci jsem rozdělila do dvou částí. V první části se věnuji obecným informacím o metodě CLIL, jejím rozšíření v ČR i ve světě. V části druhé uvádím rozhovor s vyučující PaedDr. Miluškou Karáskovou, která je zároveň garantkou projektu zabývajícího se metodou CLIL na základní škole v Hradci Králové – třída SNP 694 – a praktické ukázky v podobě didaktických materiálů zaměřených na již zmíněné propojení ruského jazyka a hudební výchovy.

Má práce je určena všem, které zajímá problematika této inovativní metody výuky a to jak pro vyučující s praxí, tak pro vyučující nastávající, kteří se chtějí nadále vzdělávat a zabývat novými trendy ve školství.

2 Organizační formy vyučování

Na úvod mé bakalářské práce týkající se metody CLIL a výuky formou této metody, by bylo jistě na místě uvést některé organizační formy vyučování. Složky vyučování jsou tři: učitel, žák a učivo. Organizační formy vyučování se tedy zaměřují na uspořádání těchto tří složek a jejich vzájemné propojování.[1]

Na organizačních formách vyučování je postavena teorie výuky.[2] Jan Solfronk ve svém titulu věnovanému organizačním formám vyučování uvádí, že organizační formou vyučování se míní uspořádání výuky v konkrétních podmínkách jisté vzdělávací situace.[3] Samotné vyučování je interakce mezi učitelem a žákem. Učitelovým cílem při vyučování je jeho vliv na to, aby si žák uvědomil potřebu učit se.[4]

Organizační formy vyučování mají dalekosáhlou historii. Změny, které se v organizačních formách vytvářely, byly na základě změn v pojetí obsahu vzdělávání a také v charakteru činnosti učitele a žáka. Při vyučování ve starověku a středověku byl využíván především individuální způsob výuky. Vzhledem k rozvoji obchodu a vědy bylo nutné základní vzdělání stále většímu okruhu lidí. Sytém vyučování, který se tehdy začal využívat, rozpracoval Jan Ámos Komenský ve svých publikacích. Tento systém frontálního vyučování však postupem času přestal odpovídat potřebám společnosti, protože se nepodřizoval zájmům a kreativitě žáků. Již v 19. století se začal postupně klást důraz na potřebu naučit děti učit se. V počátcích 20. století kvůli kritice zajetého postupu frontálního vyučování byla vyvolána reforma v oblasti organizačních forem vyučování. Kritizováno bylo to, že žáci byli nuceni pracovat stejným tempem bez ohledu na jejich nadání a schopnosti.[5]

Podle publikace Jana Solfronka existuje mnoho proudů organizačních forem vyučování, mezi které patří:

- *individuální vyučování*

---

[1] *Organizační formy vyučování.* In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-11-04]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Organiza%C4%8Dn%C3%AD_formy_vyu%C4%8Dov%C3%A1n%C3%AD

[2] PAVLÍKOVÁ, Vendula. *Porovnání efektivity frontální a projektové organizační formy výuky.* [online]. Olomouc, 2015, s. 4 [cit. 2017-11-04]. Dostupné z: https://theses.cz/id/7bldqg/diplomov_prce_-_Bc._Vendula_Pavlkov.pdf

[3] SOLFRONK, Jan. *Organizační formy vyučování*. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1991, s. 19. ISBN 80-7066-334-0.

[4] JANIŠ, Kamil. *Organizační formy výuky*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2003, s. 5. ISBN 80-7041-365-4.

[5] SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Grada Publishins, 2008, s. 219. ISBN 978-80-247-1821-7.

- *hromadné vyučování*
- *systém vzájemného vyučování*
- *individualizované vyučování*
- *kolektivní vyučování*
- *projektové vyučování*
- *výběrové a diferencovaného vyučování*
- *skupinové vyučování*
- *týmové vyučování*
- *programové vyučování*
- *alternativní vyučování*[6]

Individuální vyučování

Organizační forma individuální vyučování je vůbec nejstarší. Ve starověku a středověku byla nejrozšířenější a nejvyužívanější formou výuky. Jeden vyučující vede činnosti jednotlivých žáků.[7] Výuka probíhá tak, že žáci různého věku a různých dovedností jsou v jedné místnosti, ale každý z nich pracuje sám – individuálně. Přístup ke stanovování toho, co se který žák bude vyučovat, je individuální a postavený přímo na schopnosti jednotlivce. Vyučovací hodina, jakou dnes známe – omezenou na 45 minut, v individualizované výuce neexistuje, je neomezená časem. Způsob individuálního vyučování, i přes jeho rozšíření, nebyl ideální. Výuka byla neefektivní kvůli velkému počtu žáků na jednoho vyučujícího.[8]

Hromadné vyučování

Tato organizační forma vznikla jako reakce na kritiku individuálního vyučování. Tento systém vytvořil „učitel národů“ Jan Ámos Komenský. Principy hromadného vyučování spočívají v tom, že třída je složena z dětí ve stejném věku, které se učí stejnou látku, dělají stejné úkoly. Hromadná neboli frontální výuka spočívá v tom, že učitel se věnuje všem žákům najednou. Tato organizační forma přetrvává dodnes, a proto nám není tak cizí. Třída je uspořádána podle zasedacího pořádku, organizace školního dne je podle rozvrhu hodin. Mezi

[6] SOLFRONK, Jan. *Organizační formy vyučování*. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1991, s. 20. ISBN 80-7066-334-0.
[7] Tamtéž, s. 20.
[8] Tamtéž, s. 21.

vyučovacími hodinami, které trvají 45 minut, jsou přestávky.[9] Komenský také stanovil postup při vyučovací hodině ve třech složkách – výklad, opakování a procvičování.[10] Většina zásad stanovených Komenským přetrvává až dodnes.

Individualizované vyučování

Tato organizační forma vyučování vznikla díky H. Parkhustové. Tento způsob vyučování je spjatý s reformními snahami, kterými byl daltonský plán a winnetská soustava. Daltonský plán je metoda, při které žák samostatně zvládá učivo určené učebním plánem. Tento způsob má žáky naučit samostatnosti a odpovědnosti. Třídy jsou spíše laboratoře, kde jsou žáci různého věku. V každé takové laboratoři je jeden učitel, který však nemá funkci učitele, ale poradce. Každý žák ví, v jakém časovém horizontu musí určitou práci vykonat. Rozvrhne si ji tak, jak on sám chce, avšak je omezen tím, že k dalšímu měsíci učiva může postoupit až po zpracování všech předmětů.[11] Daltonský plán, který byl vytvořen J. Deweyem byl velmi oblíbený v počátcích 20. století. Propracovanější formou individualizovaného vyučování je již zmíněná winnetská soustava. Winnetskou soustavu popisuje L. Zormanová v knize Obecná didaktika: *„Tento systém vznikl v USA, v městečku Winnetka ve 20. letech 20. století. Zakladatelem Winnetské soustavy byl C. W. Washburne. Winnetská soustava je „mladší sestrou“ Daltonské soustavy a je v podstatě reakcí na ni, neboť principy Winnetské soustavy vycházejí z daltonského systému, ale eliminují některé jeho nedostatky, především nejvíce kritizované nesystematické získávání poznatků. Ve Winnetské soustavě je stejně jako v daltonském plánu obsažen princip samoučení, který respektuje žákovo učební tempo, ale ve Winnetské soustavě jsou samoučení žáků a jejich samostatná práce kombinovány s hromadným vyučováním a se skupinovou prací. Na rozdíl od daltonského systému je ve Winnetské soustavě učivo pro všechny žáky stejné.“*[12]

[9] [online]. [cit. 2017-11-21]. Dostupné z: http://www.pf.ujep.cz/obecna-didaktika/pdf/Organizacni_formy_vyuky.pdf

[10] SOLFRONK, Jan. *Organizační formy vyučování*. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1991, s. 23. ISBN 80-7066-334-0.

[11] SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Grada Publishins, 2008, s. 229. ISBN 978-80-247-1821-7.

[12] ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika: Pro studium a praxi.* Praha: Grada, 2014, s. 108. ISBN: 978-80-247-4590-9.

Projektové vyučování

O uspořádání projektové soustavy se zasloužili především Američané W. Klipatrick a McMurry.[13] Jádrem projektového vyučování je řešení souborných teoretických nebo praktických problémů. Řešení těchto problémů je založeno na aktivní činnosti žáků. Projektové vyučování by však nemělo nahrazovat běžné vyučování. Dnes je bráno jako doplněk, oživení klasické výuky. Projektové vyučování má výhody v tom, že jeho praxe neprobíhá v izolovanosti, zmechanizování ani ve strnulosti. Tento druh organizační formy vyučování také poukazuje na to, že je velmi důležité neodtrhávat od sebe přemýšlení a praktické činnosti.[14] V minulosti se o radikálně pojatou projektovou výuku zasadil E. Collings, který vytvořil speciální pokusnou třídu. V ní nechal děti zvolit si aktivitu, kterou ten den chtějí dělat. Jejich domlouvání někdy trvalo i několik dní, ale společným jednáním se děti dokázaly rozhodnout, jakou látku se chtějí učit. Později tento způsob Collings změnil na výběr námětů aktivit ze seznamu vypracovaného učitelem.[15]

Skupinové vyučování

Výhodou skupinového vyučování oproti ostatním organizačním formám vyučování je větší interakce mezi žáky, což napomáhá k lepším sociálním vazbám mezi nimi. Skupinovým vyučováním je chápána výuka malé skupiny žáků a to v počtu 3 – 5. Tato malá skupina společně řeší úkol zadaný vyučujícím. Výzkumy, které byly na tento způsob výuky zpracovány, vypovídají o pozitivním vlivu na výsledky učení žáků.[16] Při skupinovém vyučování je oproti klasickému hromadnému vyučování uspořádána třída jiným způsobem. Například dvě lavice spojené do tvaru čtverce umožňují práci ve čtyřčlenné skupince apod. Výzkumy se potvrdilo to, že při skupinové práci se žákům daří při řešení složitějších úkolů, než při prostém učení se faktům.[17]

---

[13] SOLFRONK, Jan. *Organizační formy vyučování*. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1991, s. 32. ISBN 80-7066-334-0.
[14] SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Grada Publishins, 2008, s. 234. ISBN 978-80-247-1821-7.
[15] SOLFRONK, Jan. *Organizační formy vyučování*. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1991, s. 33. ISBN 80-7066-334-0.
[16] SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Grada Publishins, 2008, s. 224. ISBN 978-80-247-1821-7.
[17] Tamtéž, s. 225.

3 Historie metody CLIL

Samotný název této metody je zkratkou čtyř slov: „Content and Language Integrated Learning“, které znamenají v překladu – Obsahově a jazykově integrované učení. Metoda CLIL je určitý přístup ve vzdělávání, při kterém je vyučován nejazykový předmět cizím jazykem. Myšlenka metody CLIL je spatřována již v antickém Římě i ve středověku, kdy se děti vzdělávaly v řečtině, která jim otevírala nové možnosti, a nebo v latině, jež jim nebyla jazykem mateřským.[18] V zemích západní Evropy byly v historii najímány cizinky jako vychovatelky. Právě ony byly pověřeny soukromou výukou v bohatých rodinách. Při výuce, na kterou byly najímány, využívaly jako pracovní jazyk svůj mateřský, kterým byla nejčastěji francouzština.[19]

Z dostupných zdrojů je možné se dozvědět, že jazyk, který má mnoho společného s metodou CLIL, je latina. Samotnou metodou CLIL však není. Latina byla předním jazykem při výuce na univerzitách, a to především v oblasti teologie, medicíny, práva, vědy a filozofie. Latinská terminologie přetrvává dodnes, ale dříve nedávala mnoho prostoru jazyku mateřskému, což je jedním z důvodů, proč ji nemůžeme považovat za příklad užití metody CLIL.[20]

Metoda CLIL je aktivně využívána opravdu až od roku 1994, kdy byl pojem CLIL ustanoven. Tato metoda byla poprvé využita roku 1996 ve Finsku na univerzitě Jyväskylä a v rámci Evropského programu pro vzdělávání v Holandsku. Inovativní metoda CLIL postupně proniká do vzdělávání, které financuje stát a usiluje o zlepšení znalostí cizích jazyků a o přístup k novým metodám a formám práce. V Evropě se tato metoda šíří a do jejího rozvoje směřuje mnoho evropských dotací.[21]

Vzhledem k tomu, že inovativní metoda se neustále dostává do povědomí vyučujících i širokého okolí, samotná definice se stále vyvíjí. Nejčastěji zmiňovaná definice se nachází ve vůbec první monografii o CLILU z roku 2007: *„CLIL je vzdělávací přístup typický pro svou dualitu cílů, při kterém je cizí jazyk využíván jak pro vyučování obsahu, tak i pro rozvoj*

[18] *Co je to CLIL* [online]. [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: http://metodaclil.cz.
[19] *Vymezení metody CLIL vůči jiným typům bilingvního vzdělávání* [online]. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z: http://metoda-clil-a-nemcina.webnode.cz/
[20] NĚMEČKOVÁ, Alena. *Výuka formou CLIL a příklady jejího využití na českých základních školách.* [online]. Olomouc, 2016, s. 8 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: https://theses.cz/id/m4qkhf/Bc._prce_-_N_me_kov_Alena_PdF_UPOL.pdf
[21] *Co je to CLIL* [online]. [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: http://metodaclil.cz.

jazykových kompetencí. To znamená, že vyučovací proces není zaměřen pouze na obsah, ale nikoli ani pouze na jazyk.“[22]

V 70. a 80. letech 20. století v kanadské provincii Quebec proběhl experiment týkající se imerzního jazykového programu. Tento program byl sestaven v závislosti na anglicky mluvící obyvatele, protože se rodiče báli, že se jejich děti nenaučí mluvit plynně francouzsky a to jim znesnadní uplatnit se na trhu práce ve francouzsky mluvícím prostředí. Proto byl vytvořen již zmíněný imerzní program, který umožnil anglicky mluvícím dětem učit se veškeré předměty ve francouzštině. Tento experiment byl velmi úspěšný a rozšířil se nejen v Kanadě, ale i v jiných zemích. Právě v těchto letech se mimo rozšíření imerzní výuky stalo dostupnějším bilingvní vzdělávání.[23]

Postupně se ohnisko zájmu učitelů přesunulo k pomoci žákům v jejich zdokonalení se v jazycích. Ukázalo se, že při výuce jazyka samostatně se zdaleka nedosahuje takových výsledků, jako při výuce obsahu a jazyka najednou. Jazyková imerze, která proběhla nejprve v Kanadě, nemohla být praktikována v evropském prostředí, avšak pouze v některých regionech nebo ve velkých městech.[24]

Předpokladem této inovativní metody je, že se stane konceptem hlavního proudu vzdělávání. V zemích Evropské unie bude dříve nebo později pravidlem dvojjazyčná škola; tedy CLIL – škola.[25]

---

[22] *Co je to CLIL* [online]. [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: http://metodaclil.cz.
[23] NĚMEČKOVÁ, Alena. *Výuka formou CLIL a příklady jejího využití na českých základních školách.* [online]. Olomouc, 2016, s. 8 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: https://theses.cz/id/m4qkhf/Bc._prce_-_N_me_kov_Alena_PdF_UPOL.pdf
[24] Tamtéž, s. 9.
[25] VAŠÍČEK, Zdeněk. *Hra na klavír s komunikací v cizím jazyce (anglicky nebo německy), čili, CLIL*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008, s.6. ISBN 978-80-86928-44-9.

4 Formy a metody CLILu

Metoda CLIL má dva základní cíle, kterými jsou: cíl obsahový a cíl jazykový. Mimo jiné také podněcuje aktivní úlohu žáka ve vzdělávacím procesu. Jeho šíření je ve dvou formách: hard CLIL a soft CLIL.[26] Tyto dvě základní podoby metody CLIL se dají využít na všech typech základních škol. Hard CLIL je metoda, která je na rozdíl od soft CLILu opravdu efektivní, ale právě metoda soft CLIL je využívána nejčastěji.[27]

Hard CLIL

Hard CLIL se využívá systematicky v jednom nebo ve více nejazykových předmětech. Touto metodou CLIL by dle SERR měl učitel ovládat jazykovou úroveň vyšší než B2. Jazyk, který je upotřebený k udržení komunikace, ale také k zprostředkování obsahu, se označuje zkratkou CALP (= Cognitive Academic Language Proficiency). Variantou hard CLIL většinou vyučují učitelé, kteří mají aprobaci složenou z cizího jazyka a nejazykového odborného předmětu, popř. učitelé, kteří jsou alespoň hlavními konzultanty učitelů nejazykového odborného předmětu.[28]

Metoda hard CLIL se ve výuce objevuje ve třech podobách:

1. zařazení dílčích modulů v cizích jazycích do vyučování daného předmětu, tzn., že v cizím jazyce je uveden tematický celek, u kterého jsou stanoveny nejprve cíle obsahové a z nich jazykové
2. formou projektového vyučování, kdy například v rámci projektového dne žáci pracují s texty v jiném jazyce než mateřském v rámci své vlastní iniciativy
3. výuka jednoho nebo více předmětů pomocí metody CLIL, což prezentuje největší úroveň využití metody CLIL do věcných předmětů.[29]

---

[26] ŠMÍDOVÁ, Tereza, Lenka PROCHÁZKOVÁ a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování.* Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 8. ISBN 978-80-87652-57-2.

[27] DOSTÁLOVÁ, Šárka. *SOUČASNÉ EVROPSKÉ TRENDY HUDEBNÍ VÝCHOVY A MOŽNOSTI JEJICH APLIKACE NA ŠKOLSKOU VÝCHOVU V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Brno, 2015, s.92 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/220747/pedf_d/Sarka_DIZERTACNI_PRACE_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.

[28] ŠMÍDOVÁ, Tereza, Lenka PROCHÁZKOVÁ a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování.* Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 14. ISBN 978-80-87652-57-2.

V praktické podobě využití metody hard CLIL může probíhat například tak, že při hodině věcného předmětu – např. hudební výchovy – jsou žáci seznamováni s obsahem (autor, dílo, místo narození, datum úmrtí apod.) v cizím jazyce a nebo pomocí didaktických materiálů v cizím jazyce. Při výuce tohoto typu není podstata v tom, aby žáci celou výuku absolvovali v cizím jazyce. Není určeno, jaký poměr by měl být mezi užitím mateřského a cizího jazyka a proto jde vždy o kombinaci obou jazyků.[30]

Výuka, která je realizována ve formě hard CLILu, není plnohodnotnou náhradou hodiny cizího jazyka. Učitel věcného předmětu zajisté nenahrazuje roli učitele jazykového předmětu, avšak mezi těmito dvěma vyučujícími by měla fungovat spolupráce. Při výuce věcného předmětu metodou hard CLILu je cílem především zvládnutí základní slovní zásoby a porozumění psanému a mluvenému obsahu, avšak ne osvojení si gramatické stránky jazyka, které by mělo probíhat ve výuce cizího jazyka. Při hodinách, ve kterých je tato metoda aplikována, je velmi důležité, aby žák neměl strach z vyjadřování se cizojazyčně, ale aby cítil od vyučujícího podporu. Klasifikace žáků by neměla být orientována na užití cizího jazyka, ale na zvládnutí obsahu věcného předmětu.[31]

Soft CLIL

Soft CLIL má různé metody, které se nazývají jako tzv. jazykové sprchy. Jazykové sprchy jsou krátké vstupy v cizím jazyce učitelů a to jak systematické, tak nesystematické. Jazyková úroveň těchto tzv. „language showers“ je na úrovni B1 – B2 dle dokumentu Rady Evropy Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERR). Cizí jazyk je procvičován v hodinách jazykových a ve věcných předmětech je využíván spontánně. Cílem

[29] DOSTÁLOVÁ, Šárka. *SOUČASNÉ EVROPSKÉ TRENDY HUDEBNÍ VÝCHOVY A MOŽNOSTI JEJICH APLIKACE NA ŠKOLSKOU VÝCHOVU V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Brno, 2015, s. 94 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/220747/pedf_d/Sarka_DIZERTACNI_PRACE_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.

[30] NĚMEČKOVÁ, Alena. *Výuka formou CLIL a příklady jejího využití na českých základních školách.* [online]. Olomouc, 2016, s. 18 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: https://theses.cz/id/m4qkhf/Bc._prce_-_N_me_kov_Alena_PdF_UPOL.pdf

[31] ŠMÍDOVÁ, Tereza, Lenka PROCHÁZKOVÁ a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování.* Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 18. ISBN 978-80-87652-57-2.

pedagoga tedy není jazyk naučit, ale umět je motivovat k užívání jazyka při komunikaci.[32] Jazykové sprchy trvají zpravidla 5 – 20 minut.

Při koncipování těchto aktivit by měl vyučující mít na paměti „zásadu čtyř C“, která se týká čtyř složek, které by měla každá aktivita obsahovat:

- *Content* – složka zabývající se obsahem aktivity
- *Communication* – složka zabývající se komunikací
- *Cognition* – složka zabývající se poznáváním
- *Culture* – složka zabývající se kulturou.

Mezi všemi těmito čtyřmi složkami by mělo fungovat propojení a dohromady by tak celá aktivita měla fungovat.[33]

Existují různé typy jazykových sprch. Příkladem mohou být demonstrační pomůcky ve třídě, kterými mohou být pracovní koutky, nápisy, plakáty; rutinní aktivity, kterými jsou opakující se rituály – úklid, pozdravy; výklady tématu a jeho shrnutí v cizím jazyce apod.[34]

Pravidelným zařazováním jazykových sprch v rámci metody soft CLIL je dosaženo mnoha pozitivních aspektů, mezi něž patří rozvoj kognitivních schopností, posílení kladného vztahu k jazykovému a věcnému předmětu, možnost propojení mnoha předmětů a v neposlední řadě také zvýšení profesní kvalifikace vyučujícího. Každá věc má svůj rub i líc a nese i své nevýhody, mezi které patří především časová, obsahová a organizační náročnost přípravy pro učitele.[35]

---

[32] DOSTÁLOVÁ, Šárka. *SOUČASNÉ EVROPSKÉ TRENDY HUDEBNÍ VÝCHOVY A MOŽNOSTI JEJICH APLIKACE NA ŠKOLSKOU VÝCHOVU V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Brno, 2015, s. 92 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/220747/pedf_d/Sarka_DIZERTACNI_PRACE_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.

[33] UHLÍŘOVÁ, Martina. „LANGUAGE SHOWERS“ VE VÝUCE PRIMÁRNÍ MATEMATIKY. *Trendy ve vzdělávání* [online]. Olomouc, 2016, **9.**(1.), 7 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://tvv-journal.upol.cz/pdfs/tvv/2016/01/39.pdf

[34] DOSTÁLOVÁ, Šárka. *SOUČASNÉ EVROPSKÉ TRENDY HUDEBNÍ VÝCHOVY A MOŽNOSTI JEJICH APLIKACE NA ŠKOLSKOU VÝCHOVU V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Brno, 2015, s. 93 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/220747/pedf_d/Sarka_DIZERTACNI_PRACE_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.

[35] UHLÍŘOVÁ, Martina. „LANGUAGE SHOWERS“ VE VÝUCE PRIMÁRNÍ MATEMATIKY. *Trendy ve vzdělávání* [online]. Olomouc, 2016, **9.**(1.), 7 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://tvv-journal.upol.cz/pdfs/tvv/2016/01/39.pdf

5 CLIL v České republice

V České republice je oficiálním vyučovacím jazykem čeština – výjimkou je pouze polská menšina, která má své národnostní školství. Avšak i přesto, že čeština je úředním jazykem České republiky, právní řád neobsahuje žádný zákon o státním jazyce oproti například Slovensku. [36]

V novém školském systému, který byl vytvořen, je více úrovní vzdělávacích programů. Nejvyšší úrovní je Státní program pro vzdělávání[37], další úrovní jsou Rámcové vzdělávací programy a poslední, nejnižší úrovní jsou Školní vzdělávací programy.[38]

Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha obsahuje kapitoly týkající se východisek a předpokladů rozvoje vzdělávací soustavy, dále kapitoly týkající se předškolního, základního, středního a terciárního vzdělávání a poslední kapitola se zabývá vzděláváním dospělých.[39] *Česká Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu.*[40]

Rámcový vzdělávací program (RVP) formuluje konkrétní cíle, formu a délku vzdělávání, povinný obsah vzdělávání – všeobecného i odborného vzdělávání nebo také podmínky průběhu a zakončení vzdělávání. Dále také RVP musí odpovídat nejnovějším poznatkům z pedagogiky, psychologie a dalších vědních disciplín. Dle již zmíněných hledisek jsou RVP tvořeny a upravovány. Každá škola si pak z rámcových vzdělávacích programů tvoří své školní vzdělávací programy.[41]

Pro každý školní vzdělávací program (ŠVP) je závazný rámcový vzdělávací program. Školní vzdělávací program pro vzdělávání musí být v souladu s rámcovým vzdělávacím programem. V ŠVP může být pak obsah vzdělávání zařazen do jiných ucelených částí učiva. Pokud není pro školní vzdělávací program pro vzdělávání vytvořen rámcový vzdělávací program, jsou stanoveny především konkrétní cíle vzdělávání, délka a forma apod. Dále pak

[36] JEDLIČKOVÁ, Darina. *CLIL v českém školním prostředí* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://theses.cz/id/xeizoi/CLIL_v__eskm__kolnm_prost_ed.pdf
[37] Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v České republice. [online]. MŠMT, 2002, s. 37. [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategicke/Bila_kniha_2001.pdf
[38]Tamtéž, s. 38.
[39] Tamtéž s. 4.
[40] Tamtéž s. 7.
[41] *Rámcové vzdělávací programy* [online]. [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/t/rvp

mj. stanoví podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví, které jsou realizovány ve škole, kde je vzdělávání uskutečňováno. Vydavatelem ŠVP je ředitel školy nebo školského zařízení, který jej zveřejní na přístupném místě. Do školního vzdělávací programu může nahlédnout úplně každý.[42]

V elektronicky dostupné publikaci od Věry Ježkové se uvádí, že výuka cizího jazyka v České republice začíná nejpozději od 3. ročníku.[43] Cizím jazykem, který je takto časně vyučován, má být angličtina. Je ale také možné zvolit si jiný cizí jazyk, který si zákonný zástupce nebo přímo žák vybere, avšak škola musí upozornit zákonného zástupce o možné diskontinuitě výuky jiného cizího jazyka, který při přechodu na jinou školu tato škola nemusí nabízet. Další cizí jazyk musí nabídnout žákům nejpozději od 8. ročníku základní školy. Mezi tzv. povinně volitelné jazyky patří např.: němčina, francouzština, španělština, italština, ruština, polština aj.[44]

Metoda CLIL má v českém jazykovém vzdělávání mnoho synonymických výrazů: „třídy s výukou vybraných předmětů v cizím jazyce“, „třídy se specifickými formami rozšířené výuky cizího jazyka a výukou dalších vybraných předmětů v cizím jazyce“, „dvojjazyčné/bilingvní třídy nebo dvojjazyčné bilingvní sekce“ nebo pojem „angličtina napříč předměty“.[45]

Pevnou součástí české jazykové politiky se CLIL stal díky dokumentu vydanému Evropskou unií *Podpora jazykového vzdělávání a lingvistické rozmanitosti: Akční plán 2004 – 2006*.[46]. Tento dokument je vyvrcholením podpory vícejazyčnosti v EU. Snaha Rady Evropy a Evropské komise vícejazyčnost podporují a pro Radu Evropy je jedním z hlavních jazykových cílů 21. století rozvoj vícejazyčnosti nebo-li multilingvismu. Pojem multilingvismus přesahuje rámec znalosti různých jazyků a kultur. Vztahuje se na lidi, kteří se díky znalostem dokáží dorozumět. Jedním z cílů již zmíněného dokumentu je znalost mateřského a dvou cizích jazyků. Na dokument týkající se podpory multilingvistiky zareagovala Česká republika vydáním

---

[42] *Školský zákon 561/2004 Sb.* [online]. [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/cast-1-paragraf-6?full=1

[43] JEŽKOVÁ, Věra. Jazykové vzdělávání v Německu, Velké Británii, Švédsku a České republice. Přehledová studie. [online]. ORBIS SCHOLAE, 2011, roč. 5, č. 1, s. 113. ISSN 1802- 4637. [cit. 7. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.orbisscholae.cz/archiv/2011/2011_1_06.pdf

[44] Tamtéž, s. 114.

[45] BALADOVÁ, Gabriela. Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ. V Praze: VÚP, 2007, s. 5. ISBN 978-80-87000-15-1.

[46] *CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING V ČR: CLIL v ČR* [online]. 2009 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/content-and-language-integrated-learning-v-cr

Národního plánu výuky cizích jazyků na léta 2005 – 2008. V tomto dokumentu je vícejazyčnost jedním z hlavních principů, který je podporován různými aktivitami.[47]

V České republice jsou hlavními dokumenty k přeměně věcných předmětů do podoby CLIL: *Národní plán výuky cizích jazyků* a *Národní program rozvoje vzdělávání*.[48] Hlavním cílem Národního plánu výuky cizích jazyků je vytvoření optimálních podmínek a to pro zvýšení cizojazyčných kompetencí českých občanů. Vzdělávání se v cizích jazycích a jejich aplikování nám totiž pomáhá být otevřenějšími k cizím kulturám. V Národním plánu výuky cizích jazyků jsou vymezeny strategické linie, které pomohou k dosažení stanovených cílů. Mezi již zmíněné strategické linie patří například: zajištění dostatečného počtu kvalifikovaných učitelů jazyků, rozšíření moderních výukových metod, široké využití informačních a komunikačních technologií aj. Aby byl každý Evropan schopen komunikovat minimálně ve dvou cizích jazycích, je RVP podle tohoto požadavku vytvářen. Vzdělávání v jazykových předmětech má u nás v České republice dlouholetou tradici. K cizojazyčnému vzdělávání jsou k dispozici kvalitně zpracované metodické postupy. S projekty z oblasti jazykové politiky Rady Evropy a Evropské komise je odborná veřejnost průběžně seznamována a to skrze národní a mezinárodní diseminační aktivity. Odborníci z pedagogických fakult z České republiky se dokonce podíleli na tvorbě některých projektů Rady Evropy.[49]

---

[47] SLADKOVSKÁ, Kamila a Tereza ŠMÍDOVÁ. *Podpora vícejazyčnosti v Evropě* [online]. [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/podpora-vicejazycnosti-v-evrope

[48] [online]. [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: https://is.muni.cz/repo/1083920/hud_ZS.pdf

[49] *Národní plán výuky cizích jazyků* [online]. s. 1 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: http://www.syka.cz/files/narodni_plan_vyuky_ciz_jaz.pdf

6 CLIL a ruský jazyk

Výuka cizího jazyka na základních školách se řídí formulemi, které jsou zapsány v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. V České republice je metoda CLIL aplikována především na jazyk anglický. Na ruský jazyk jsem nenašla žádné ukázky aktivit, ve kterých by byl ruský jazyk použit.

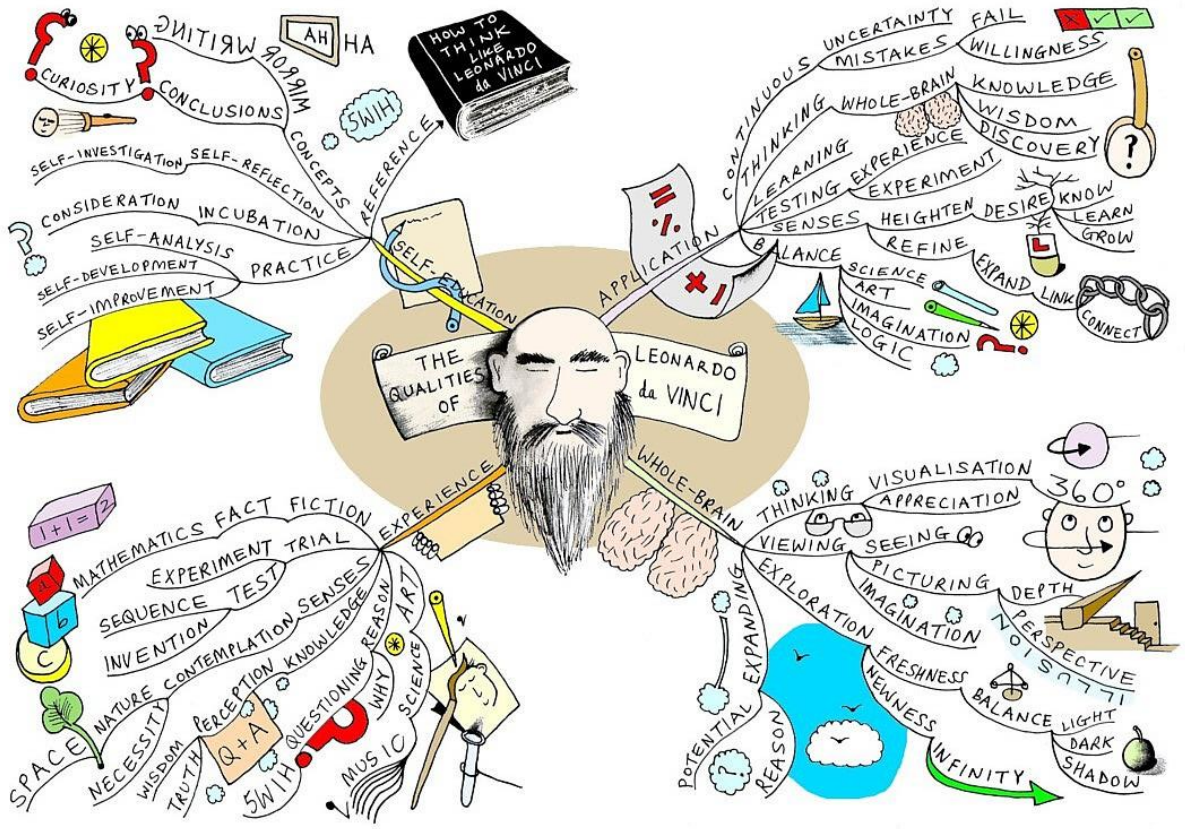

Obrázek - ukázka myšlenkové mapy[50]

V tomto materiálu, který je vytvořen pro metodu CLIL v anglickém jazyce, je možné vidět námět, kterým jde jazyk při výuce aplikovat. Myslím si, že v takovéto formě aktivit, by

[50] [online]. [cit. 2017-06-27]. Dostupné z: http://www.mind-mapping.co.uk/mind-map-examples/education-mind-map-examples/#Arts-Music.

bylo stejně efektní realizovat i metodu CLIL v ruském jazyce. Znázorněna je myšlenková mapa týkající se Leonarda da Vinciho. Žák díky pojmům v angličtině, které ho v souvislosti s tímto tématem napadají, vytváří materiál velmi užitečný především pro něho samotného. Rozvíjí tím svojí představivost a učí se schematicky zaznamenat své myšlenky.

Dle mého názoru by bylo velmi vhodné, kdyby takovéto materiály existovaly i v ruském jazyce. Sama jsem se pokusila přispět do této sbírky – nepříliš široké – svými návrhy na didaktické materiály právě pro ruštinu.

7 CLIL a hudební výchova

V České republice jsou nejvíce využívány předměty na uplatnění metody CLIL matematika a výtvarná výchova. Odborníkům tyto dva předměty připadají nejvhodnější a vyjadřují se k nevhodnosti jiných odborných předmětů na implementaci metody CLIL.[51]

Cílem hudební výchovy je, aby vedla žáky k hledání krásy kolem sebe a k sobě. Poskytuje osobní postoje, osobní hledání a cestu k objevování a vnímání prožitku.[52] Zprvu uvedu pár slov z publikace *CLIL do škol Hudební výchova pro druhý stupeň ZŠ*, která je zaměřena na zavádění prvků anglického jazyka formou CLIL do všech vyučovacích předmětů na druhém stupni základních škol.[53]

Tento zmíněný materiál vznikl především proto, že v České republice není tato metoda plně využívána. Hlavním důvodem, proč metoda CLIL není tolik využívána, je nedostatečná cizojazyčná úroveň učitelů odborných předmětů a to i přesto, že na pedagogických fakultách se cizí jazyky vyučují, avšak slovní zásoba není zaměřená na jejich aprobované předměty. Tudíž nejsou vzděláváni v té zásobě, kterou by při výuce metody CLIL využili.[54]

Vzdělávací postupy, které se aplikují v hudební výchově, směřují k rozvíjení kompetence k učení – přehled, který studentům hudební výchova poskytuje, jim otevírá oči v oblasti prožitků, vnímání; kompetence k řešení problémů – dokáží si uvědomit, že každý člověk má trochu jiné vnímání; kompetence komunikativní – pro žáka je přínosné, pokud dokáže vyslechnout názor ostatních na nějaký estetický prožitek a jeho reakce na to je vhodná; kompetence sociální a personální – v žákovi jsou vybudovány zásady chování na kulturních akcích, které mu jsou předkládány na příkladech z předmětu hudební výchova[55]; kompetence občanské – předvedení žákům důležitost respektování a ochrany národních tradic a historického dědictví země a kompetence pracovní – naučit žáky správným pravidlům týkajícím se grafického záznamu hudby.[56]

---

[51] DOSTÁLOVÁ, Šárka. *SOUČASNÉ EVROPSKÉ TRENDY HUDEBNÍ VÝCHOVY A MOŽNOSTI JEJICH APLIKACE NA ŠKOLSKOU VÝCHOVU V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Brno, 2015, s. 95 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/220747/pedf_d/Sarka_DIZERTACNI_PRACE_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.

[52] *CLIL do škol, Hudební výchova pro druhý stupeň ZŠ* [online]. Nové Město nad Metují: Tiskárna KNOPP, 2012, s. 30 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: http://eldum.phil.muni.cz/mod/resource/view.php?id=3065

[53] Tamtéž, úvodní strana.

[54] Tamtéž, s. 1.

[55] Tamtéž, s. 30.

[56] Tamtéž, s. 31.

Jana Miková, autorka kapitoly zabývající se jejích zkušeností s metodou CLIL v hudební výchově, dále popisuje, jak na škole, kde sama působí, probíhaly etapy projektu *CLIL do škol*. První etapa projektu byla zaměřená na výběr slovní zásoby, kterou jim poté přeložil do angličtiny tým Pedagogické fakulty z Masarykovy univerzity. První testovací výuka probíhala na ZŠ Březová při hodinách hudební výchovy v 6. a 7. ročníku. Při výkladu vyučující používala mateřský jazyk, ale základní pokyny na úvod hodiny nebo aktivit uváděla v angličtině. Cílem, který byl stanoven u tohoto projektu, bylo zhotovení metodických materiálů. Tyto materiály se týkaly zavádění elementů v angličtině, a to do celé výuky na druhém stupni. I Jana Miková, která se v tomto projektu aktivně angažovala a není vyučující anglického jazyka, měla obavy z výslovnosti a konverzace. Avšak velmi jí pomohly konzultace s vyučující jazykového předmětu.[57]

V závěru kapitoly jsou zmíněna doporučení pro zájemce o CLIL, ve kterých je uvedena hlavní výhoda metody CLIL pro vyučující a to především zlepšení jazykových znalostí. Doporučení jsou zaměřena na udílení úvodních pokynů k° aktivitám a nebo závěrečných pokynů v cizím jazyce.[58]

Jednou z publikací, která mě také velmi zaujala, je kniha od Zdeňka Vašíčka – *Hra na klavír s komunikací v cizím jazyce*. Kniha je zaměřena především na německý a anglický jazyk. Autor tuto knihu napsal formou otázek a odpovědí, což mi přijde velmi efektní. Dle autora je předpokladem předmětu hra na klavír například individuální vyučování. Díky této organizační formě se dá přizpůsobit vzdělávací obsah – jak hudební, tak jazykový. Dalším kladným předpokladem je věcná komunikace, která při hře funguje. Věcná proto, že se vždy hraje konkrétní skladba konkrétním způsobem a formalit se tedy tolik nepoužívá. Nejčastějšími výmluvami, které přicházejí ze strany učitelů se týkají věku, obav z cizího jazyka a nebo například z hodnocení výkonů učitele. Autor tyto výmluvy vždy vyvrací plnohodnotným argumentem.[59] Uváděn je i případ a jeho řešení, pokud jsou učitel i žák v jazyce začátečníky. Učitel může například nahradit podstatné jméno zájmenem nebo do vět přidává předložky, čímž je rozvíjí.[60]

---

[57] Tamtéž

[58] *CLIL do škol, Hudební výchova pro druhý stupeň ZŠ* [online]. Nové Město nad Metují: Tiskárna KNOPP, 2012, s. 35 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: http://eldum.phil.muni.cz/mod/resource/view.php?id=3065

[59] VAŠÍČEK, Zdeněk. *Hra na klavír s komunikací v cizím jazyce (anglicky či německy) čili CLIL: Základy - I. díl*. Brno: Ediční středisko JAMU, 2008, s. 14. ISBN 978-80-86928-44-0.

[60] Tamtéž, s. 16.

Dizertační práce Šárky Dostálové obsahuje obohacující údaje, které získala při svém akčním výzkumu. Tento výzkum se týkal metody CLIL na základní škole ve Strmilově u Jindřichova Hradce. Cíl, který si dala, bylo zjištění, zda je metoda CLIL použitelná v hodinách hudební výchovy, v jaké formě a jaké budou reakce žáků, kteří se s touto metodou nikdy nesetkali. Šárka Dostálová odučila na již zmíněné základní škole tři vyučovací jednotky. [61] Třídu, ve které vyučovala, nejprve navštěvovala a hospitovala, aby získala přehled o obsahu hodin, zařízení třídy apod. Téma, které se zabývá skladatelem Ludwigem van Beethovenem vybrala proto, že v této třídě teorie téměř nebyla probírána a hodiny byly zaměřeny spíše na zpěv. Inspiraci čerpala od Mileny Tomanové a Zdeňka Vašíčka.[62]

Dotazníky, které mě nejvíce zaujaly, autorka zmíněné dizertační práce žákům dávala vždy stejné a vždy na konci každé hodiny. Po první hodině, kterou odučila, žáci spíše metodu CLIL odmítali. Možnou příčinou takového výsledku je to, že žáci při výuce hudební výchovy nebyli zvyklí na teorii, ale především na zpěv.[63] Výsledek grafu zabývající se otázkou preferencí klasické hodiny od hodiny s použitím metody CLIL vyhrála forma klasické hodiny.[64] Jedním z důvodů, proč by žáci dali přednost klasické hodině, bylo to, že mají nedostatečnou slovní zásobu v anglickém jazyce.[65]

Autorka Šárka Dostálová uvádí, že zavádění inovativní metody není primitivní. Především proto že žáci byli zvyklí při hudební výchově hlavně zpívat a nějak více se aktivně nezapojovat. I přes negativní reakci žáků je autorka přesvědčená o účinnosti a nezpochybnitelných výhodách této metody.[66]

V závěru své dizertační práce, která je věnována inovativním prvkům v hudební výchově, autorka shrnuje jejich přínos. Přínos metody CLIL shledává v tom, že učitelé, kteří mají dobrou jazykovou úroveň, jej začínají aktivně zapojovat do výuky.[67]

---

[61] DOSTÁLOVÁ, Šárka. *SOUČASNÉ EVROPSKÉ TRENDY HUDEBNÍ VÝCHOVY A MOŽNOSTI JEJICH APLIKACE NA ŠKOLSKOU VÝCHOVU V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Brno, 2015, s. 70 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/220747/pedf_d/Sarka_DIZERTACNI_PRACE_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.
[62] Tamtéž, s. 71.
[63] Tamtéž, s. 81.
[64] Tamtéž, s. 84.
[65] Tamtéž, s. 85.
[66] Tamtéž, s. 90.
[67] Tamtéž, s. 177.

8 Rozhovor

Rozhovor, který je obsažen v této kapitole, jsem uskutečnila s vyučující a bývalou ředitelkou ZŠ SNP v Hradci Králové PaedDr. Miluškou Karáskovou. Tato sympatická a vzdělaná paní má za sebou dlouholetou praxi a metodou CLIL se zabývá více než deset let. V současné době vyučuje na 1. stupni základní školy SNP v Hradci Králové. Paní Karásková se ve školství pohybuje od roku 1976 a vyučovala na 1. stupni ZŠ ve Smiřicích, na ZŠ Zálabí v Hradci Králové, a jak jsem již zmínila aktuálně na ZŠ SNP. Nyní vyučuje na částečný úvazek anglický jazyk. Má za sebou mnoho zkušeností jako lektorka kurzů a projektů – projekt CATS, JAME, MEJA, Brána jazyků aj., seminářů – celostátní semináře NIDV o Evropském jazykovém portfoliu (2006), semináře pro nakladatelství FRAUS aj. Paní Miluška Karásková je zakládající členka občanského sdružení AMATE, které spolupracuje i s MŠMT, dále je spoluautorkou učebnic anglického jazyka pro ZŠ: *Start with Click 1. a 2* a *Start with Click new 1, 2 a 3 pro 3. – 5. roč. ZŠ* (nakl. FRAUS Plzeň). Základní škola, na které dnes paní Karásková působí, se zaměřuje především na výuku cizích jazyků, kde se děti učí anglický jazyk již od 1. třídy. Ve výuce anglického jazyka se žáci učí i s rodilým mluvčím a to od 6. třídy.

Co Vás přivedlo k samotné metodě CLIL?

Dlouhá léta pracuji nejenom jako učitelka, ale také jako tzv. „teacher trainer“. To znamená jako školitel učitelů. Tím pádem se pohybuji i v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a prošla jsem mnoho různých školení, z nichž jich hodně bylo zaměřených právě na metodu CLIL. Jednak jsem se školila já sama, ale také jsem i já školila v používání metody CLIL nebo jednotlivých prvků metody CLIL v angličtině. Poslední tři roky je naše škola zapojena do projektu ERASMUS+, který je také zaměřen na užívání metody CLIL, spíše tedy metodiky CLIL v cizích jazycích i v ostatních předmětech. V průběhu projektu jsme připravovali a vyzkoušeli využití metodiky nebo jednotlivých prvků metody CLIL – jak konkrétně propojit předmět s cizím jazykem. Zkoušeli jsme to i vytvářením materiálů pro použití v různých předmětech. Tyto materiály pak používali učitelé, kteří nejsou učitelé cizích jazyků a ve svých předmětech používají cizí jazyk a to buď v části hodiny, a nebo v jedné aktivitě. Zároveň máme v tom projektu i tu druhou část, kdy učitelé jazyků se v rámci výuky toho cizího jazyku snaží přidávat aktuální témata, které děti mají v ostatních předmětech, aby pochopily, že jazyk není cíl, ale prostředek.

Vy sama učíte v anglickém jazyce nějaký předmět?

CLIL má mnoho možností. U nás na ZŠ SNP jsme zkoušeli některý předmět vyučovat v cizím jazyce, ale zjistili jsme, že to není až tak jednoduché. Vyučovala to u nás rodilá mluvčí a stejně se nám zdálo, že je asi lepší a užitečnější, když se děti setkají s angličtinou v různých předmětech a častěji. Protože vyučovat ten jeden předmět v cizím jazyce je dle mého názoru vhodnější až na střední školu. Zdá se mi, že na základní škole je efektivnější používat metodu CLIL formou různých aktivit v různých předmětech. Přemýšlíme, jak v tom udělat větší systém – jak CLIL zapojit co nejvíc.

Jak to u Vás ve škole probíhá? Učitel, který nemá v aprobaci jazyk, se spojí s vyučujícím daného jazyka?

Na naší základní škole se cizí jazyky vyučují velmi dlouho a mají zde obrovskou tradici. Před mnoha lety jsme vymyslely s kolegyní takový projekt, kdy jsme si všechny učitelky z prvního stupně připravily papíry, které obsahovaly základní slovní zásobu, kterou jsme v jednotlivých předmětech hodně používaly. Učitelky, které učily třeba prvouku v první, druhé nebo třetí třídě, si napsaly slovíčka, které potřebovaly a angličtináři – vše jsme dělaly jen na anglický jazyk - to přeložili. Po nich to poté kontrolovala rodilá mluvčí, aby vše bylo v pořádku a správně. Vytvořili jsme i listy s tzv. „clasroom language“ – ty obsahovaly pokyny jako je: sedněte si, postavte se apod., které se používají například na úvod hodiny, na úvod aktivity, na závěr hodiny nebo třeba na hodnocení. Rodilá mluvčí nám k tomu ještě namluvila na CD všechnu slovní zásobu, takže učitelky měly takový materiál, ze kterého mohly čerpat, pokud se do vyučování pomocí metody CLIL chtěly zapojit. Do vyučování touto metodou jsme je ale netlačili, protože já mám pocit, že v této věci by to měli lidé dělat ze zájmu. Jinak se to celé míjí účinkem. Od tohoto projektu se to odvíjelo dál. V rámci již zmíněného projektu se do toho zapojilo víc učitelů a tento školní rok (2016/2017) jsme vytvářeli výukové materiály, tzn. přípravu na krátkou část hodiny nebo na celou hodinu včetně prezentací apod. Některé učitelky jely do partnerských škol a tam učily děti – do Španělska, Litvy a na Slovensko. Tam učily děti to, co si připravily. Díky tomu si zkusily opravdu natvrdo výuku tohoto typu, protože češtinu tam nemohly použít. Pro kolegyně, které se do toho zapojily, to byl obrovský profesní růst. To se málo komu povede.

Jak dlouho se metodou CLIL zabýváte?

Asi tak deset let. Od malých krůčků se to rozrostlo do velkých rozměrů. A to právě díky těmto projektům. Od zavedení prvních pokusů s CLILem je to myslím asi deset let.

Jak vlastně probíhá získání prostředků na projekty?

Finanční prostředky poskytuje Evropská komise. Musíte vymyslet a napsat nějaký zajímavý projekt, který musí být schválen, a potom na něj jsou finanční prostředky poskytnuty. Projekty bereme jako dobrou příležitost k profesnímu růstu, který nemusí financovat škola ani učitelé osobně.

To Vás velmi obdivuji, že se do těchto všech projektů pouštíte s takovým nadšením a odhodláním.

Je s tím sice dost práce, ale je to dobré a hlavně je to v konečném důsledku pro děti. Souvisí to ale dost i s tím, že tato škola byla kdysi školou s rozšířenou výukou cizích jazyků.

Jakou aprobaci máte?

První stupeň a pak jsem si dodělávala angličtinu na první, druhý i třetí stupeň.

Když jsem hledala nějakou ucelenou knihu o metodě CLIL, téměř žádnou jsem nenašla. Čím myslíte, že to je?

Teoretické publikace o metodě CLIL sice existují, ale většinou v angličtině. Já si myslím, že CLIL stojí na třech základních věcech: 1) aby děti pochopily, že cizí jazyk potřebují ve všem. Na to, aby se dokázaly domluvit jako turisti a nebo na studijní pobyt. Aby pro ně jazyk nebyl cílem, ale prostředkem ke všemu – zejména k získávání informací. Spousta studijních materiálů je v anglickém jazyce a proto jej potřebují, aby se v takových materiálech orientovaly. Za 2) CLIL je hodně o spolupráci mezi členy učitelského sboru. Docela často se podle mě vyskytuje taková ta rivalita, že já učím si své předměty a zbytek mě nezajímá. V CLILu je to ale jinak. Učitelé si plánují hodiny spolu, musí konzultovat s rodilým mluvčím apod. Když učí neaprobovaně v cizím jazyce, tak aby věděli, že je důležité spolupracovat s učiteli s jazykovou aprobací. V Litvě to například bylo tak, že ve třídě byly dvě učitelky – jedna učila litevsky, druhá anglicky. Možnosti jsou různé. A za 3), že to není jen jedna metoda, ale hledání toho, co by se do určité vyučovací hodiny hodilo. Například, že si přírodovědci v předmětové komisi sednou a řeknou, že v této látce by se CLIL dal využít takto a v jiné že by se využít třeba nedal, protože děti se danou látku musí naučit tak, aby tomu rozuměly.

Co spatřujete za výhody metody CLIL a co za nevýhody?

Problém je dle mého názoru v hodnocení. Učitel by měl vědět, že obsahový cíl je takový a jazykový takový a když je to hodina jazyka, tak hodnotíme hlavně splnění jazykového cíle a hodnocení splnění obsahového cíle je až na druhém místě. Naopak když to je hodina věcného předmětu, tak hodnotíme na prvním místě splnění síle obsahového. Učitel v hudební výchově by neměl primárně hodnotit, jak to dítě zvládlo v cizím jazyce, ale jak dané učivo dítě vůbec zvládlo. Je taky velmi důležité si uvědomit, že je to spousta práce navíc. Proto je dobré, aby to dělal ten, kdo to opravdu chce a ne ten, kdo je do toho nucen. Dále si myslím, že je důležité metodu CLIL aplikovat postupně. Například v jedné hodině za měsíc půl roku, a když se výsledky dostavují, tak frekvenci zvýšit. O to se teď snažíme u nás ve škole – abychom tomu dali nějaký systém. Hodně to ale samozřejmě závisí na jazykových dovednostech učitelů a na tom, kolik z nich se chce dál vzdělávat a účastnit se nějaké inovace.

Na jaké jazyky se tady u vás hlásí nejvíce dětí?

Kromě angličtiny nejvíc na němčinu. U nás na škole vyučujeme jako druhý cizí jazyk německý, ruský, francouzský a španělský. Někdy je ale více skupin na jazyk francouzský, jindy na španělský. Vesměs je v tomto každý rok jiný.

Jakých projektů jste se na této ZŠ SNP účastnila?

Mezinárodních projektů proběhlo na naší škole mnoho. V poslední době je to právě projekt Erasmus+ – Strategické partnerství škol KA2. V něm musí být zapojeno vždy několik škol z různých evropských zemí. My jsme do tohoto projektu vstoupili právě proto, že v něm byla metoda CLIL, jsme do něj vstoupili. Tento projekt trvá asi tak 3 roky. Předtím jsme mnoho let měli partnerství škola se školami v Německu a ve Francii. Děti ze druhého stupně do těchto zemí jezdily na výměnné pobyty.

Jak na možnost výměnného pobytu reagovali rodiče?

Velmi kladně, ale v současné době je to trošku něco jiného kvůli bezpečnostní situaci. Před deseti lety to bylo jiné - dnes se rodiče bojí. Stále ale organizujeme poznávací zájezdy do Anglie – děti bydlí v rodinách, kde s angličtinou přijdou do styku aktivně. Letos poprvé se konal zájezd s výukou ve škole – dopoledne trávily děti ve škole, odpoledne poznávaly památky. Tyto zájezdy ale vyjdou o něco dráž, než pouze poznávací. Před dvěma lety jsme získali finanční prostředky na zájezd, který děti nestál skoro nic. O ten byl opravdu velký zájem. Ale zapojování jazyků do výuky se rodičům líbí – nebo aspoň zatím jsem se nesetkala s tím, že by s tím rodiče

měli problém. Děti jsou myslím také spokojené a pobyty v zahraničí jsou pro ně velkou motivací.

Jaké má podle vás výhody a nevýhody metoda CLIL?

Nespornou výhodou je to, že se děti setkávají s cizím jazykem častěji než jen v hodinách cizích jazyků. A nevýhodou? Mně osobně vadí klasifikace u dětí na prvním stupni. Byla bych pro klasifikaci až u dětí na druhém stupni. Ale vím, že to nejde. Zdá se mi, že si nevíme rady s tím, jak hodnotit. Konflikt by mohl nastat při striktním hodnocení, do kterého by vyučující zahrnoval i jazyk. Já si myslím, že by to měli učitelé brát spíše jako plus. Prostředek ke zpestření a větší motivaci dětí k výuce cizích jazyků. Ale to „gró“ využití metody CLIL by nemělo vést k tomu, aby to děti braly jako strašáka ze známek. A co považuji za největší problém, je jazyková nevybavenost vyučujících, díky které se metoda CLIL tolik nešíří. Myslím si, že vyšší jazyková úroveň vyučujících by pomohla k snazšímu uplatnění CLILu.

Jak se díváte na porovnání úrovně využívání metody CLIL v Čechách a v Evropě?

Musím říct, že jak kde. Byla jsem na mnoha kurzech, kde jsem sledovala výuku. Například ve Skandinávii, kde není dabing, jsou mnohem dál – zde tuto metodu mohou snadno používat. V již zmíněném projektu Erasmus plus máme jednu španělskou školu. Kdysi na tom Španělé byli po stránce jazykové velmi špatně, ale dnes se s kolegyněmi shodujeme, že se to obrátilo a jejich úroveň je mnohem vyšší. Škola, se kterou spolupracujeme na Slovensku, je malá, takže oproti našemu rozrostlému učitelskému sboru zabývajícím se jazyky, je ten jejich velmi malý. V Itálii zase například již od první třídy mají v některých státních školách některé předměty v anglickém jazyce už od první třídy.

Máte nějaké plány do budoucna? Nové projekty apod.?

Naše paní ředitelka je velkým příznivcem metody CLIL, takže si myslím, že se její využití bude rozvíjet dál. Teď máme schválený projekt Erasmus KA1 pro učitele, kteří opět budou mít možnost jet na nějaké kurzy do zahraničí, které jsou zaměřené speciálně na CLIL a nebo na tzv. „job shadowing“, který spočívá v tom, že naši učitelé mohou sledovat výuku zaměřenou na využívání metody CLIL v zahraniční škole. Někdy naopak přijedou učitelé ze zahraničí do naší školy. Výměna zkušeností je vždy pro učitele přínosem.

9 Didaktické materiály

Didaktické materiály, které jsem vytvořila, jsou zaměřeny na užití ruského jazyka v hodinách hudební výchovy s aplikací metody CLIL. Celá tato kapitola obsahuje devět příprav pro 1. – 9. ročník základní školy. U každé je napsané téma, kterého se aktivita bude týkat, časová náročnost a ročník, pro který je určená. Jsem si vědoma toho, že v České republice se cizí jazyk povinně vyučuje až od třetího ročníku základní školy, avšak myslím si, že aktivity, které jsem zvolila, by i takto malé děti zvládly. Všechny didaktické materiály, které uvádím, jsou zaměřené na využití metody CLIL. Při rozhovoru, který jsem zpracovávala s paní Miluškou Karáskovou, jsem se s ní shodla na tom, že u takto malých dětí (tím myslím děti z prvního stupně), by jazyk opravdu měl být podáván spíše zábavnou formou, a proto tak jsou i mé didaktické materiály orientovány. S každým didaktickým materiálem může vyučující pracovat podle svých představ a samozřejmě je nějakým způsobem vylepšit. Časovou náročnost jsem volila do dvaceti minut z toho důvodu, že podle dostupných zdrojů, které jsem měla možnost prozkoumat, se prokázalo, že střídání různých aktivit – tedy i aplikace metody CLIL – je efektnější, pokud je do normální hodiny vložená a výuka je tím ozvláštněná.

Tyto didaktické materiály nejsou podstatou celé vyučovací jednotky.

9.1 Stupnice C dur v azbuce

Předmět	Hudební výchova
Ročník	1.
Téma	Stupnice C dur v azbuce
Časová náročnost	15 min.
Metodické pomůcky	Pracovní listy
Průběh aktivity	Učitel se žáky nejprve probere stupnici C dur, kterou mají znázorněnou v pracovním listě. Společně se žáky poté pojmenuje všechny noty česky. Dále jim učitel přečte ruské názvy not a opakuje je s žáky, aby se je naučili nazpaměť.
Cíl obsahový	Žák umí pojmenovat a rozpoznat v notové osnově noty ze stupnice C dur.
Cíl jazykový	Žák dokáže pojmenovat noty ze stupnice C dur v ruštině.

Pracovní list

Pojmenuj noty stupnice C dur a zapamatuj si jejich ruské názvy:

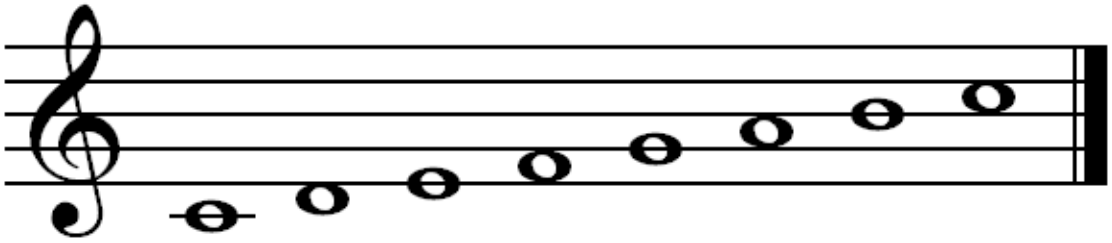

[68] **Obrázek „Stupnice C dur“**

c1 - до

d1 - ре

e1 - ми

f1 - фа

g1 - соль

a1 - ля

h1 - си

c2 - до[69]

[68] [online]. In: . [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://klavir.klusik.cz/wp-content/gallery/durstupnice/C_dur-1.png

[69] *Как выучить ноты с ребенком?* [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://muz-teoretik.ru/kak-vyuchit-noty-s-rebenkom/

9.2 Poznávání nástrojů na obrázcích

Předmět	Hudební výchova
Ročník	2.
Téma	Poznávání nástrojů na obrázcích
Časová náročnost	10 min.
Metodické pomůcky	Pracovní listy s obrázkovými materiály
Průběh aktivity	Učitel žákům rozdá pracovní listy, na kterých jsou úkoly a ruské názvy jednotlivých nástrojů, které jsou součástí nápovědy. Poté učitel žákům promítne obrázek se zakrytými českými názvy. Žáci budou mít 5 minut na promyšlení, jaký nástroj na jednotlivých obrázcích je. Poté si je s učitelem nejprve pojmenují česky a následně k obrázkům přiřadí správný ruský název nástroje.
Cíl obsahový	Žák rozezná 12 hudebních nástrojů.
Cíl jazykový	Žák zná ruské názvy hudebních nástrojů.

Pracovní list

[70] **Obrázek „Hudební nástroje“**

Vyber z nápovědy správný ruský název nástrojů:

Пиано, клаве, губная гармоника, виолончель, барабан, гитара, труба, скрипка, контрабас, тарелки, флейта, арфа

Klíč: флейта, арфа, пиано, скрипка, контрабас, виолончель, тарелки, барабан, гитара, губная гармоника, труба, клаве[71]

[70] Hudební nástroje. In: *Http://wiki.rvp.cz/* [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/@api/deki/files/10711/=HUDEBN%C3%8D%20N%C3%81STROJE%201.jpg?size=webview

[71] BENEŠOVÁ, Barbora, Michaela HLAVÁČOVÁ, Veronika SOVÁKOVÁ a Jitka TŮMOVÁ. *Cizí jazyky pro život: Nebojte se CLIL* [online]. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2015, s. 33 [cit. 2017-06-29]. ISBN 978-80-86956-79-4. Dostupné z: http://www.nidv.cz/cs/download/cjz/Sbornik_Nebojte_se_CLIL.pdf

9.3 Pomlky

Předmět	Hudební výchova
Téma	Pomlky
Ročník	3.
Časová náročnost	15 min.
Metodické pomůcky	Pracovní listy
Průběh aktivity	Vyučující na začátku aktivity na tabuli nakreslí pomlku celou, půlovou, čtvrťovou a osminovou. Poté si jejich rytmus s žáky vytleská. Po tomto cvičení žákům rozdá pracovní list, na kterém jsou všechny čtyři pomlky znázorněné a zároveň napsané v češtině i v překladu do ruského jazyka. Poté si mezi sebou žáci procvičují ruské názvy pomlk a jejich délku pomocí hry: učitel vytleská rytmus některé z pomlk a řekne jméno žáka – ten má za úkol poznat délku pomlky a pojmenovat jí rusky. Pokud zodpoví správně, opakuje se tento proces a žák vybídne některého ze svých spolužáků. Pokud odpoví špatně, dostává druhou a třetí šanci. Po špatném zodpovězení i třetího pokusu vypadává ze hry.
Cíl obsahový	Žák si osvojí délky a názvy čtyř druhů pomlk. Umí jejich délku vytleskat.
Cíl jazykový	Žák umí pojmenovat čtyři druhy pomlk v ruském jazyce.

Pracovní list

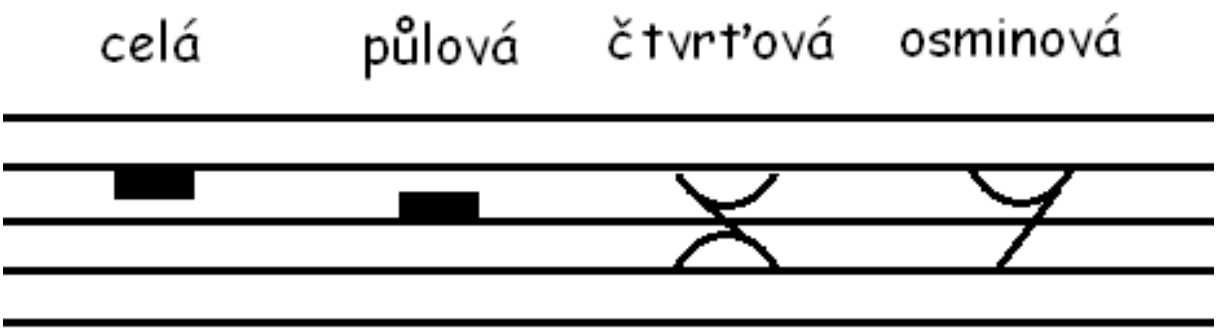

[72] **Obrázek „Pomlky”**

[73] **Obrázek „Основные паузы в музыке“**

[72] [online]. In: . [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://docplayer.cz/docs-images/17/116872/images/2-0.png
[73] *Основные паузы в музыке* [online]. In: . [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://muz-teoretik.ru/wp-content/uploads/2016/01/pauzy-v-muz-01.jpg

9.4 Hrátky se slovy

Předmět	Hudební výchova
Ročník	4.
Téma	Hrátky se slovy
Časová náročnost	20 min.
Metodické pomůcky	Pracovní listy, tužka
Průběh aktivity	Žáci od učitele dostanou pracovní listy s úkoly, kde musí rozluštit přesmyčky a najít skryté názvy nástrojů. Poté si se spolusedícím položí uvedené otázky a odpoví si na ně, následuje společná kontrola.
Cíl obsahový	Žák rozpozná hudební nástroje podle obrázků a umí je pojmenovat. Spolupracuje s ostatními žáky pomocí rozhovoru.
Cíl jazykový	Žák pozná rusky napsané hudební nástroje, umí položit otázky a odpovědět na ně. Dokáže pojmenovat hudební nástroje.

Pracovní list

Najdi názvy hudebních nástrojů a vypiš je:

Кларнетскрипкаорганбарабансаксофонтрубавиолончельфортепианоконтрабаспоперечнаяфлейта

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

Rozlušti přesmyčky:

Фйлтае

Арббнаа

Кетнрал

Волиочнеьл

Кбонтсраа

Фпротпеаион

Трбау

Акрдеонк

Ообе, воылинк[74]

[74] BENEŠOVÁ, Barbora, Michaela HLAVÁČOVÁ, Veronika SOVÁKOVÁ a Jitka TŮMOVÁ. *Cizí jazyky pro život: Nebojte se CLIL* [online]. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2015, s. 32 [cit. 2017-06-29]. ISBN 978-80-86956-79-4. Dostupné z: http://www.nidv.cz/cs/download/cjz/Sbornik_Nebojte_se_CLIL.pdf

9.5 Vánoční koledy

Předmět	Hudební výchova
Ročník	5.
Téma	Vánoční koledy – Рождественские колядки
Časová náročnost	25 min.
Metodické pomůcky	Pracovní listy, česko-ruský slovník, klavír, zvuková nahrávka
Průběh aktivity	Na začátku aktivity se dětí učitel zeptá na několik otázek – viz pracovní list, poté si s žáky přečte a přeloží text písně, kterou jim pustí z internetového zdroje: https://www.youtube.com/watch?v=3NqY6sU0b_Y. Dále si žáci vyhledají ve slovníku slovíčka, pomocí kterých popíší obrázek – viz příloha a na závěr aktivity si píseň společně s klavírním doprovodem zazpívají – viz příloha.
Cíl obsahový	Zazpívat vánoční píseň Ночь тиха, ночь свята.
Cíl jazykový	Zodpovědět otázky o zpívání vánočních koled, přiřadit slovíčka k obrázku.

Pracovní list

Odpověz na otázky:

Какая твоя любимая песня?

Вы поёте Рождественские колядки дома?

На каких музыкальных инструментах ты играешь?

Najdi ve slovníku a přelož předměty/postavy, které vidíš.

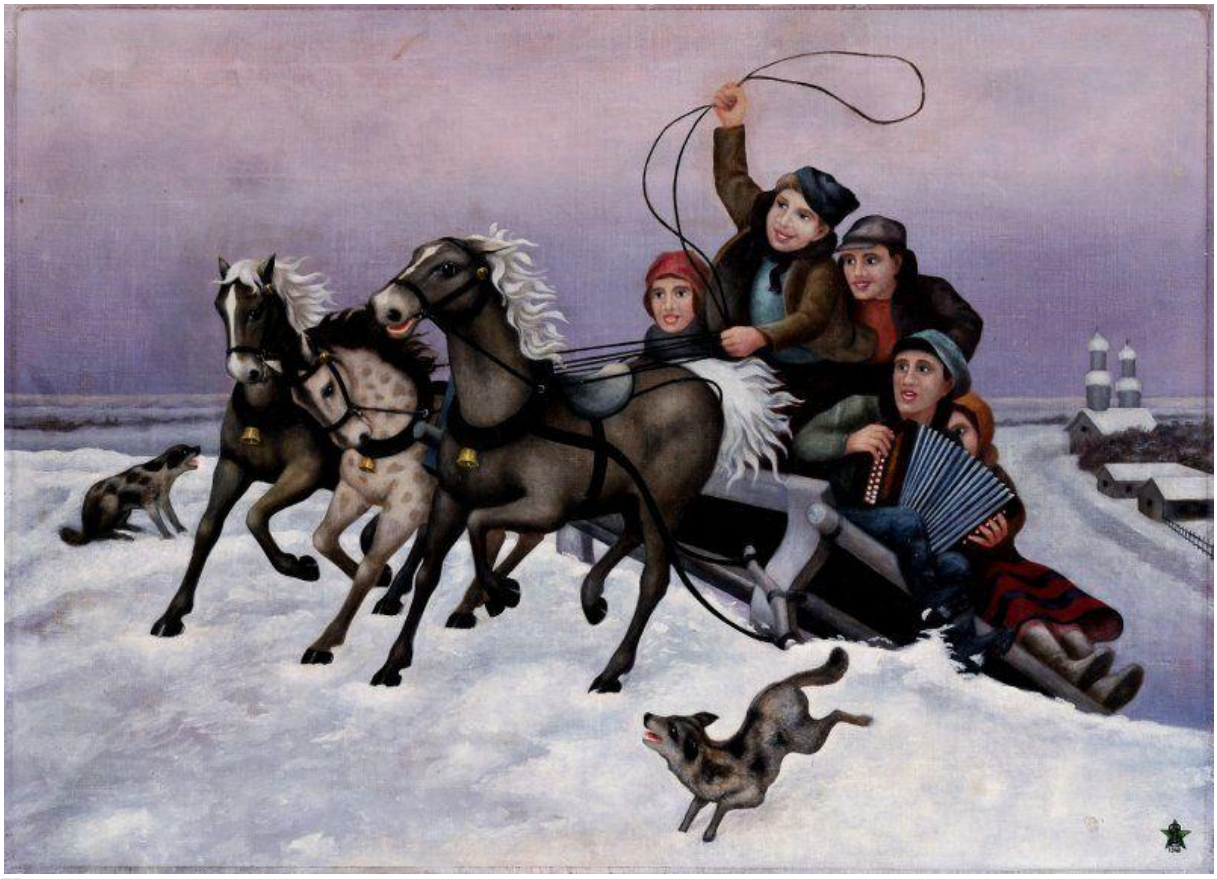

[75] **Obrázek „Ruská trojka“**

[75] [online]. In: . [cit. 2017-06-27]. Dostupné z: http://www.soga.sk/data/aukcie/69/diela/big/311.jpg

Ночь тиха, ночь свята

Ночь тиха, ночь свята

Ночь тиха, ночь свята,

В небе свет, красота.

Божий Сын пеленами повит,

В Вифлеемском вертепе лежит.

Спи, Младенец Святой,

Спи Младенец Святой.

Ночь тиха, ночь свята,

И светла и чиста.

Славит радостный Ангелов хор,

Далеко оглашая простор

Над уснувшей землёй

Над уснувшей землёй.

Ночь тиха, ночь свята,

Мы поём Христа.

И с улыбкой Младенец глядит,

Взгляд Его о любви говорит

И сияет красой

И сияет красой.[76]

[76] [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: https://azbyka.ru/rozhdestvenskie-kolyadki

9.6 Leoš Janáček

Předmět	Hudební výchova
Ročník	6.
Téma	Leoš Janáček
Časová náročnost	20 min.
Metodické pomůcky	Hudební nahrávka, pracovní listy
Průběh aktivity	Nejprve si děti do sešitů napíší jméno hudebního skladatele – Leoš Janáček. Poté jim učitel rozdá pracovní listy a sdělí, aby při poslechu nahrávky: https://www.youtube.com/watch?v=H437w1nA-jA, odpovídaly na otázky, které jsou v pracovním listě uvedeny. Po poslechu zkrácené nahrávky si sdělí správné výsledky. Dále jim učitel rozdá pracovní listy, na kterých jsou uvedeny dva krátké odstavce a nadpis ke každému. Za úkol budou mít přiřadit tyto titulky ke každému odstavci.
Cíl obsahový	Žák umí identifikovat nástroje hrající v hudební ukázce, přiřadit k jednotlivým odstavcům titulky, sdělit základní informace o hudebním skladateli.
Cíl jazykový	Žák umí pojmenovat hudební nástroje, dokáže porozumět textu.

Pracovní list

Odpověz na otázky:

Какие инструменты вы слишите?

Ты знаешь как называется эта музыкальная композиция?

Ты уже иногда слышал эту музыкальную композицию?

Ты знаешь какой текст имеет эта музыкальная композиция?

K uvedeným odstavcům přiraď odpovídající titulky:

1. Жизнь Яначека
2. Грустное время
3. Творчество Яначека

Леош Яначек был известный композитор. Он жил в девятнадцатом веке. Он был членом Чешской академии наук и искусства. Он уже с одиннадцати лет пел в хоре и учился музыке. Он учился в Праге и Вене. После того он вернулся в Брно и здесь женился. Он изучал моравский фольклор. (ВИКИ) Смерть Яначека настигла неожиданно. Он умер от воспаления легких, потому что простудился во время отдыха.[77]

В начале своего творчества испытал сильное влияние Антонина Дворжака. Между его известные оперы принадлежит опера „Енуфа“. Он написал например „Лашские танцы“, „Ревность“, „Тарас Бульба“ или „Романс для скрипки и фортепиано“.[78]

[77] [online]. [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: http://www.belcanto.ru/janacek.html

[78][online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BA,_%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D1%88

9.7 Bedřich Smetana

Předmět	Ruský jazyk
Ročník	7.
Téma	Bedřich Smetana
Časová náročnost	15 min.
Metodické pomůcky	Pracovní listy s informacemi, pracovní listy na doplňování, tužka
Průběh aktivity	Učitel žákům nejprve rozdá pracovní listy, na kterých budou všechny reálie o Bedřichu Smetanovi. Jejich obsah s žáky probere a poté zadá samostatnou práci, při které žáci dle získaných informací doplňují chybějící základní pojmy o Bedřichu Smetanovi.
Cíl obsahový	Žák umí základní informace o českém skladateli Bedřichu Smetanovi.
Cíl jazykový	Žák zvládne přečíst text a orientovat se v něm, vyhledat správné odpovědi na otázky a doplnit vhodná chybějící slova.

Pracovní list

Бедржих Сме́тана – чешский композитор, пианист и основоположник чешской национальной композиторской школы. Он родился 2 марта 1824 в Литомышли и умер 12 мая 1884 в Праге. Он родился в семье пивовара Литомишльского замка. С пяти лет он играл на скрипке, но его отец не поддерживал его в музыке. В Праге он работал учителем музыки и начал писать свои первые песни. Несмотря на то, что в 1874 году потерял слух, он писал оперы: Чёртова стена, Поцелуй, Чешские танцы и завершил цикл Моя Родина. Он похоронен на Вышеградском кладбище.[79]

1) Кто был Бедржих Сметана?
2) Когда он родился?
3) Где он родился?
4) Впервые (когда ему было пять лет) он играл на рояле?
5) Когда он потерял слух, он написал:
6) Где он похоронен?

[79] TEIGE, Karel. *Příspěvky k životopisu a umělecké činnosti mistra Bedřicha Smetany 1-2*. Praha : Fr. A. Urbánek, 1893 (I), 1896 (II). 155 s.

9.8 Řadové číslovky v 6. pádě

Předmět	Hudební výchova
Ročník	8.
Téma	Řadové číslovky v 6. pádě
Časová náročnost	10 min.
Metodické pomůcky	Učebnice Raduga 2, klavír, notový materiál
Průběh aktivity	Nejprve se žáky učitel znovu projde číslovky základní z učebnice Raduga 2[80], dále řadové od 1 až po 8. Poté žákům rozdá pracovní listy s textovým materiálem osmi písní. Učitel žákům hraje písně, které začínají na tóny od c1 – c2 a žáci rusky říkají řadové číslovky podle stupně, na kterém daná píseň začíná. Přiřazují řadové číslovky v 6. pádě 1 – 8.
Cíl obsahový	Žák umí ke každému stupni ze stupnice C dur přiřadit píseň a zazpívat ji.
Cíl jazykový	Žák umí řadové číslovky v 6. pádě.

[80] JELÍNEK, Stanislav. *Raduga 2: po-novomu*. Plzeň: Fraus, 2008, s. 15. ISBN 978-80-7238-700-7.

1. Já jsem z Kutné hory

/:Já jsem z Kutné Hory,

z Kutné Hory koudelníkův syn.:/

/:Já mám v Praze tři domy,

až je koupím budou mý;

já jsem z Kutné Hory,

z Kutné Hory koudelníkův syn.:/[81]

2. Bejvávalo

Bejvávalo, bejvávalo, bejvávalo dobře,

bejvávalo, bejvávalo, bejvávalo dobře,

za našich mladejch let,

bejval svět jako květ,

bejvávalo, bejvávalo, bejvávalo dobře.[82]

3. A já sám

A já sám, dycky sám, svý koníčky okšíruju,

a já sám, dycky sám, svý koníčky osedlám.

/:Svý koníčky okšíruju, svou panenku pomiluju,

a já sám, dycky sám, svý koníčky osedlám.:/[83]

---

[81] SVOBODOVÁ, Markéta a Bohumil POLÍVKA. *Písnička I: Zpěvník pro I. stupeň základní školy*. Praha: Ottovo nakladatelství, 1999, s. 50. ISBN 80-7181-303-6.

[82] Tamtéž, s. 19.

[83] Tamtéž, s. 6.

4. Pekla vdolky z bílý mouky

1. Pekla vdolky z bílý mouky,
sypala je perníkem,
házela je Honzíčkovi
votevřeným vokýnkem.

2. Jez, Honzíčku,jsou dobrý,
jsou perníkem sypaný,
jestliže ti budou chutnat,
jsou tam ještě takový.[84]

5. Pec nám spadla

1. Pec nám spadla, pec nám spadla,
kdopak nám ji postaví,
starý pecař není doma
a mladý to neumí.

2. Zavoláme na dědečka,
ten má velké kladivo,
dá do toho čtyři rány
a už je to hotovo.[85]

[84] SVOBODOVÁ, Markéta a Bohumil POLÍVKA. *Písnička I: Zpěvník pro I. stupeň základní školy*. Praha: Ottovo nakladatelství, 1999, s. 105. ISBN 80-7181-303-6.
[85] Tamtéž, s. 104.

6. Žádnyj neví jako já

1. Žádnyj neví jako já,
jak se seče votavjička,
žádnyj neví jako já,
jak se seče votava.
Votava se pěkně seče,
jako když se pole vleče,
žádnyj neví jako já,
jak se seče votava

2. Žádnyj neví jako já,
jak je v noci cesta dlúhá,
žádnyj neví jako já,
jak je v noci cesta zlá.
Když já přijdu k mý Dodlice,
Vona mně votevřít nechce,
žádnyj neví jako já,
jak je v noci cesta zlá.[86]

[86] SVOBODOVÁ, Markéta a Bohumil POLÍVKA. *Písnička I: Zpěvník pro I. stupeň základní školy*. Praha: Ottovo nakladatelství, 1999, s. 144. ISBN 80-7181-303-6.

7. Proč jsi k nám neprišeu

1. Proč jsi k nám neprišeu?
Já som ťa čakala.
/:Na lávě seděla,
z okénka hleděla,
dušenko moja!:/

2. Teskno ma svíralo,
keď sa už stmívalo,
/:měsíc, ten už vyšeu,
milý moj neprišeu
k milence svojej!:/

3. Ach, jak už okrývám,
keď na tě pozírám,
/:se mnú keď hovoříš
A vrúcně proslovíš:
,,Milenko moja!“:/[87]

[87] SVOBODOVÁ, Markéta a Bohumil POLÍVKA. *Písnička I: Zpěvník pro I. stupeň základní školy*. Praha: Ottovo nakladatelství, 1999, s. 111. ISBN 80-7181-303-6

8. Veselé Vánoce

Ref: Vánoce, Vánoce přicházejí,
zpívejme přátelé,
po roce Vánoce, Vánoce přicházejí,
šťastné a veselé.

1. Proč jen děda říct si nedá,
tluče o stůl v předsíni
a pak, běda, marně hledá
kapra pod skříní.
Naše teta peče léta
na Vánoce vánočku,
nereptáme, aspoň máme něco pro kočku.[88]

[88] SVOBODOVÁ, Markéta a Bohumil POLÍVKA. *Písnička I: Zpěvník pro I. stupeň základní školy*. Praha: Ottovo nakladatelství, 1999, s. 228. ISBN 80-7181-303-6.

9.9 Pomíchaná písmenka

Předmět	Hudební výchova
Ročník	9.
Téma	Pomíchaná písmenka
Časová náročnost	15 min.
Metodické pomůcky	Pracovní listy, tužka, barevné pastelky
Průběh aktivity	Žáci si nejprve s vyučujícím projdou významné skladatele období baroka, klasicismu a romantismu: české, světové a ruské. Poté jim učitel pustí tři nahrávky z různých období, žáci budou mít za úkol poznat období, popřípadě i autora, a poté dostanou pracovní listy, na kterých bude osmisměrka, ve které budou pomíchaná písmenka z azbuky a latinky. Jejich úkolem bude najít příjmení ruských autorů, kteří v osmisměrce budou napsáni azbukou a příjmení českých a světových autorů, kteří v ní budou napsáni latinkou.
Cíl obsahový	Žák zná významné autory baroka, klasicismu a romantismu, umí je zařadit. Žák pozná charakteristické ukázky zmíněných období a přiřadí k nim skladatele.
Cíl jazykový	Žák ovládá azbuku, dokáže z jednotlivých písmen složit slova, která dávají smysl.

Pracovní list

Najdi v osmisměrce příjmení českých, světových a ruských skladatelů. Příjmení ruských skladatelů jsou napsána v azbuce a příjmení českých a světových skladatelů v latince. Poté je vypiš pod osmisměrku:

Č				B	K		T		A
E				E	E		R		K
Р	У	Б	И	Н	Ш	Т	Е	Й	Н
N				D	U	R	B	И	I
O	B			A	D	A	U	К	L
H	A	N	D	E	L	Z	CH	C	G
O	CH	И			L	O	S	B	
R		Д			I	M		O	
S	B	O	K	A	C	P	O	K	
K		P			Z			Й	
Ý		O			T			A	
		Б						Ч	

Nápověda: Čajkovskij, Dušek, Glinka, Černohorský

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.

10 Závěr

Metoda CLIL s použitím ruského jazyka v hudební výchově, které je věnována moje bakalářská práce, je velmi zajímavým tématem, které však není až tak probádané. Materiálů, které by se týkaly metody CLIL s využitím v hudební výchově jsem našla vskutku dostatečné množství, avšak vždy byly vytvořeny s aplikací na anglický jazyk. Myslím si, že je velká škoda, že tato metoda není v takovémto rozsahu aplikovaná i na ruský jazyk. Dle mého názoru by ruský jazyk metoda CLIL zpopularizovala a děti by ruský jazyk mohl o moc víc bavit.

S tématem se mi pracovalo dobře a to i přesto, že vesměs obecná příručka o metodě CLIL, ze které by se daly čerpat informace, v českém jazyce neexistuje. Mnohem více jsem se o CLILu dozvěděla prostřednictvím příruček, které přímo didaktické materiály obsahovaly, a nebo z projektů, ve kterých byla metoda CLIL využívána. S metodou CLIL se dá pracovat mnohými způsoby a může být upotřebena v celé škále předmětů. Z informací, které jsem měla možnost získat z dostupných pramenů, je nesporné, že metoda CLIL dětem pomáhá při výuce jazyka a že je jim díky metodě CLIL jazyk bližší a také jim je dostupnější.

Věřím, že metoda CLIL má velkou budoucnost a dříve nebo později bude vládnout na českých školách. Úspěchem ale určitě není pouze to, aby se na základních školách vyučovalo pouze metodou CLIL. Myslím si, že jistě stačí to, aby výuka obsahovala pár prvků této metody.

Cílem mé práce v první části bylo představení teoretických východisek metody CLIL a v části druhé vytvoření praktických ukázek v podobě didaktických materiálů, které měly být zaměřeny na propojení ruského jazyka a hudební výchovy při výuce. Cíl první části mé práce jsem naplnila díky zdrojům existujícím o této metodě. Jak jsem již zmínila, zdrojů byl omezený počet a velmi často se v různých zdrojích opakovaly stejné teze. Více materiálů o metodě CLIL existuje spíše v jazyce anglickém, než v českém. Cíl druhé části mé práce jsem naplnila vytvořením devíti pracovních listů, které se mohou uplatnit v hodinách hudební výchovy. Témata, kterým jsou tyto didaktické materiály věnovány, jsem vybírala podle náročnosti pro 1. – 9. ročník základní školy. Zároveň jsem také při výběru témat zvažovala látku, které se budou věnovat, protože stejně jako v ostatních předmětech se vše nedá žákům vysvětlovat v cizím jazyce, protože prioritou je to, aby žák dané látce rozuměl především v češtině.

Pevně věřím, že má závěrečná bakalářská práce bude inspirací pro všechny vyučující, kteří se chtějí stále vzdělávat o inovativních směrech ve školství a didaktické materiály, které jsem vytvořila, mnohým pomohou při tvorbě příprav na výuku.

11 Seznam zdrojů

1. BALADOVÁ, Gabriela. Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ. V Praze: VÚP, 2007. ISBN 978-80-87000-15-1.
2. JANIŠ, Kamil. *Organizační formy výuky*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2003. ISBN 80-7041-365-4.
3. JELÍNEK, Stanislav. *Raduga 2: po-novomu*. Plzeň: Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-700-7.
4. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Grada Publishins, 2008. ISBN 978-80-247-1821-7.
5. SOLFRONK, Jan. *Organizační formy vyučování*. Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha 1, 1991. ISBN 80-7066-334-0.
6. SVOBODOVÁ, Markéta a Bohumil POLÍVKA. *Písnička I: Zpěvník pro I. stupeň základní školy*. Praha: Ottovo nakladatelství, 1999. ISBN 80-7181-303-6.
7. ŠMÍDOVÁ, Tereza, Lenka PROCHÁZKOVÁ a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování.* Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2.
8. TEIGE, Karel. *Příspěvky k životopisu a umělecké činnosti mistra Bedřicha Smetany 1-2*. Praha : Fr. A. Urbánek, 1893 (I), 1896 (II). 155 s.
9. VAŠÍČEK, Zdeněk. *Hra na klavír s komunikací v cizím jazyce (anglicky nebo německy), čili, CLIL*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-44-9.
10. [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://docplayer.cz/docs-images/17/116872/images/2-0.png
11. [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://klavir.klusik.cz/wp-content/gallery/durstupnice/C_dur-1.png.
12. [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: https://azbyka.ru/rozhdestvenskie-kolyadki.
13. [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BA,_%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D1%88
14. [online]. [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: https://is.muni.cz/repo/1083920/hud_ZS.pdf
15. BENEŠOVÁ, Barbora, Michaela HLAVÁČOVÁ, Veronika SOVÁKOVÁ a Jitka TŮMOVÁ. *Cizí jazyky pro život: Nebojte se CLIL* [online]. Praha: Národní institut pro

další vzdělávání, 2015 [cit. 2017-06-29]. ISBN 978-80-86956-79-4. Dostupné z: http://www.nidv.cz/cs/download/cjz/Sbornik_Nebojte_se_CLIL.pdf

16. BENEŠOVÁ, Barbora, Michaela HLAVÁČOVÁ, Veronika SOVÁKOVÁ a Jitka TŮMOVÁ. *Cizí jazyky pro život: Nebojte se CLIL* [online]. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2015. [cit. 2017-06-29]. ISBN 978-80-86956-79-4. Dostupné z: http://www.nidv.cz/cs/download/cjz/Sbornik_Nebojte_se_CLIL.pdf
17. Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v České republice. [online]. MŠMT, 2002. [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategicke/Bila_kniha_2001.pdf
18. *CLIL do škol, Hudební výchova pro druhý stupeň ZŠ* [online]. Nové Město nad Metují: Tiskárna KNOPP, 2012, [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: http://eldum.phil.muni.cz/mod/resource/view.php?id=3065
19. *CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING V ČR: CLIL v ČR* [online]. 2009 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/content-and-language-integrated-learning-v-cr
20. DOSTÁLOVÁ, Šárka. *SOUČASNÉ EVROPSKÉ TRENDY HUDEBNÍ VÝCHOVY A MOŽNOSTI JEJICH APLIKACE NA ŠKOLSKOU VÝCHOVU V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. Brno, 2015, [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/220747/pedf_d/Sarka_DIZERTACNI_PRACE_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Marek Sedláček, Ph.D.
21. Hudební nástroje. In: *Http://wiki.rvp.cz/* [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/@api/deki/files/10711/=HUDEBN%C3%8D%20N%C3%81STROJE%201.jpg?size=webview
22. JEDLIČKOVÁ, Darina. *CLIL v českém školním prostředí* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://theses.cz/id/xeizoi/CLIL_v__eskm__kolnm_prost_ed.pdf
23. JEŽKOVÁ, Věra. Jazykové vzdělávání v Německu, Velké Británii, Švédsku a České republice. Přehledová studie. [online]. ORBIS SCHOLAE, 2011, roč. 5, č. 1, s. 113. ISSN 1802- 4637. [cit. 7. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.orbisscholae.cz/archiv/2011/2011_1_06.pdf
24. *Národní plán výuky cizích jazyků* [online]. [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: http://www.syka.cz/files/narodni_plan_vyuky_ciz_jaz.pdf

25. NĚMEČKOVÁ, Alena. *Výuka formou CLIL a příklady jejího využití na českých základních školách.* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: https://theses.cz/id/m4qkhf/Bc._prce_-_N_me_kov_Alena_PdF_UPOL.pdf
26. SLADKOVSKÁ, Kamila a Tereza ŠMÍDOVÁ. *Podpora vícejazyčnosti v Evropě* [online]. [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/podpora-vicejazycnosti-v-evrope
27. *Školský zákon 561/2004 Sb.* [online]. [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/cast-1-paragraf-6?full=1
28. UHLÍŘOVÁ, Martina. „LANGUAGE SHOWERS“ VE VÝUCE PRIMÁRNÍ MATEMATIKY. *Trendy ve vzdělávání* [online]. Olomouc, 2016, **9.**(1.), 7 [cit. 2017-06-21]. Dostupné z: https://tvv-journal.upol.cz/pdfs/tvv/2016/01/39.pdf
29. *Как выучить ноты с ребенком?* [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://muz-teoretik.ru/kak-vyuchit-noty-s-rebenkom/
30. *Основные паузы в музыке* [online]. In: . [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://muz-teoretik.ru/wp-content/uploads/2016/01/pauzy-v-muz-01.jpg